

בס"ד

Aleinu: The Most Disrespected Yet Powerful Prayer

This week's TNL has been generously sponsored by Jonathan and Michelle Gurman in loving memory of Jonathan's father, Bernard Eliezer Gurman Of Blessed Memory- Eleizer dov ben effriam. May his neshama have an aliya

Thursday Night Live

Thursday 4/15/21

Congregation Ohr Torah

Rabbi Sariel Malitzky

One of the best stories of all time...I hope to never give a speech like this...

Rav Chaim....was asked to leave his post as Rosh Hayeshiva of...by the President of the Yeshiva and agreed to do it if they made him a banquet. He got up and told the following story. 3 things complained to the Ribono Shel Oilam that they are mistreated, Asher Yatzar, Aleinu, and the Mamzar. Asher Yatzar says, I am recited when you come out of the bathroom?? Aleinu says, I'm the last part of davening, everyone is talking, taking off their Tfillin. The Mamzar says what did I do wrong?? The Ribono Shel Oilam answered all 3 with the following. Asher Yatzar- you will become a Bracha under the Chupah. Aleinu- you became the central tefilla during Mussaf on Rosh Hashanah. And the Mamzar- Rav Chaim said so eloquently, Hashem said you will become the President of a Yeshiva.

שלחן ערוך in the עלינו

1) שולחן ערוך אורח חיים סימן קלב

אסור לאדם לצאת מבהכ"נ קודם קדושה דסידרא. הגה: ואומרים אחר סיום התפלה עלינו לשבח מעומד (כל בו) ויזהר לאומרו בכוונה, וכשמגיע אל אל לא יושיע, יפסיק מעט קודם שיאמר ואנחנו כורעים וכו' (טור) ואומרים קדיש יתום אחר עלינו...ויש לומר פטום הקטורת ערב ובוקר אחר התפלה, ואומרים תחלה: אין כאלהינו וכו', אומרים השיר שהלויים היו אומרים במקדש, שחרית לבד

The value or importance of עלינו

standing

2) דרכי משה הקצר אורח חיים סימן קלג

ובכל בו (סי' יו) צריך למימר מעומד דעלינו בגימטריא ומעומד.

3) ספר כלבו סימן טז

ואחר כל התפלות אומר עלינו לשבח, בפרק ר' אליעזר אומר שבח גדול יש בעלינו לשבח על כן צריך לאומרו מעומד, ותמצא עלינו עולה בגימטריא ומעומד, ושמעתי שיהושע תקנו בשעה שכבש יריחו וחתם בו שם קטנותו למפרע, ע' עלינו ש' שלא שם, ו' ואנו כורעים ה' הוא אלהינו,

4) פסקי תשובות הערות סימן קלב

ותפלת עלינו לשבח הותקן ע"י יהושע בן נון כשכבש את הארץ (כמוזכר באיגרת הנ"ל) ומספר תיבותיו קנ"ב (עד לעולם ועד) כמנין ב'ן נ'ן, וכמ"ש בסידור יעב"ץ, ומספר תיבות זה הוא בלא הנוסח 'שהם' משתחויים' וכו'

With joy and bowing

5) ערוך השולחן אורח חיים סימן קלג

אחר ובא לציון אומר הש"ץ קדיש תתקבל שנגמרה התפלה אמנם נהגנו לומר אח"כ השבח הגדול של עלינו לשבח שאמרו הקדמונים שיהושע בן נון תקנו בכבישת יריחו והאר"י ז"ל הזהירו לאמרו אחר כל תפלה ובקול ומעומד ובשמחה ומשתחוה בואנחנו כורעים וגם רבינו הרמ"א בסי' הקודם שיזהר לאמרו בכונה

6) באר היטב אורח חיים סימן קלב

ואנחנו כורעים. ויכרע וישתחוה השתחויה גדולה. האר"י ז"ל מגן אברהם

Head covered in a tallis

7) מחזיק ברכה אורח חיים סימן קלב

מצאתי תשובת רבינו האי גאון כת"י ארוכה ושם כתב הגאון עלינו לשבח תקנו יהושע לאחר שהנחיל הארץ לישראל ואחר החרבן תקנו רבן יוחנן בן זכאי לומר אותו בכל יום וגרסינן בעירובין ומני מגזרי ריב"ז שבחא דהדורא דארעא לבתר צלותא אתקן ויש לומר אותו בכונה בעטיפת ראש מפני שאין שבח כמוהו ליוצרנו ועלה על כל השבחות שבעולם

Angels take notice and sing

8) משנה ברורה סימן קלב

(ח) בכונה - ויש לומר עלינו באימה וביראה כי כל צבא השמים שומעים והקב"ה עומד עם פמליא של מעלה וכולם עונים ואומרים אשרי העם שככה לו אשרי העם וכו' [מ"מ]

Walking into shul while they are saying עלינו

9) שולחן ערוך אורח חיים סימן סה

קרא קריאת שמע ונכנס לבהכ"נ ומצא צבור שקורין ק"ש, צריך לקרות עמהם פסוק ראשון, שלא יראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו

10) משנה ברורה סימן סה

שקורין ק"ש - וה"ה שאר דבר שהצבור אומרים כגון תהלה לדוד או עלינו קורא עמהם שכן דרך ארץ

11) ערוך השולחן אורח חיים סימן סה

ודע שיש רוצים לומר דכל דבר שהצבור אומרים כמו תהלה לדוד עונים עמהם [מג"א סק"ג] ואנו אין נוהגין כן רק בשמע ישראל ובעלינו כשאומרים ואנחנו כורעים צריך לכרוע עמהם כמו במודים משום דלא ליתחזי שכל העם כורעים והוא אינו כורע ויש נוהגים לומר גם עלינו עם הציבור

12) ספר תפלה כהלכתה עמוד שכה

טז. השומע ציבור אומרים עלינו – חייב לאומרו איתם (ל). ונחלקו הדעות אם הוא הדין למתפלל בנוסח שונה מהציבור (לא). אמר עלינו

(לא) כגון המתפלל נוסח אשכנז המקדימים עלינו לשש"י ואין כאלקינו, וכבר אמרו וכו', עי' אבני ישפה עמ' נב. שלגרי"ש אלישיב והגר"צ אבא שאול שליט"א צריך לאומרו שוב עם הציבור, מאידך לדעת הגרי"י פישר שליט"א כיון שדין המג"א סה, ג לא נאמר בעוסק בתפילתו, על כן אין חובה לאומרו עם הציבור, ובפרט שיכול עכ"פ לכרוע איתם, וכ"כ הגר"ש דבילצקי שליט"א.

סגולה Incredible

13) סידור היעב"ץ

(ג) אומרו באימה ובשמחה ומעומד (כ"הקב"ה וכל צבא השמים שומעים ועונים אשרי העם שככה לו כו'. ויהושע תקנו כשכבש יריחו ואמרו ז' פעמים ישר והפוך וכו הפיל ז' חומות יריחו וחתום הושע למפרע ע' עלינו ש' שלא שם ו' ואנחנו כורעים ה' הוא אלהינו. ור' יוחנן בן זכאי יסד לאמרו אחר תפלה) וכן אומרים אותו המדקדקים בין ביום בין בלילה ומסוגל לכל צרה שלא תבוא לאמרו כן. ויזהר שלא ירוק באמרו ואנחנו כורעים דהוי כמחרף. של"ה:

Why do we even say it?

14) בית הבחירה (מאירי) מסכת ברכות דף לב עמוד ב

המתפלל כשם שהוא צריך לשהות מעט קודם תפלה כך הוא צריך לשהות מעט אחר תפלה שלא יהא כפורק משאוי מעליו והולך לו והוא שאמרו קודם תפלה מנין דכתיב אשרי יושבי ביתך ואח"כ יהללוך סלה לאחר תפלה דכתיב אך צדיקים יודו לשמך ואח"כ ישבו ישרים את פניך ומכאן תקנו לומר פסוק של אשרי קודם תהלה לדוד ללמדנו שמאותו פסוק יצא לנו לשהות מעט קודם תפלה וכן לטעם שאחר תפלה תקנו קריאת שיר מזמור או עלינו לשבח

15) לבוש אורח חיים סימן קלג

ואחר סיום התפלה אומרים עלינו לשבח מעומד מפני שהוא שבח גדול, לפיכך יזהר לאומרו בכונה...מנהג חדש נתפשט באלו הארצות בימי, שנהגו לומר מיד אחר קדיש יתום שיר היחוד, וחלקוהו לשבעה חלקים כמספר ימי השבוע, ואיני יודע טעם נכון להתפשטות המנהג הזה, שאם כדי לספר בשבחו יתברך היה להם לאומרו קודם התפלה כמו שכתבתי טעמא לעיל סימן א' [ס"ט] באמירת תהלים. ושמעתי בימי חורפי שאין לו טעם אלא שהנהיגו כן משום האבילים כשישנם הרבה בר מינן, שיגיעו להם לומר קדישות לכל אחד, ועכשיו שנקבע נקבע. ואני אומר שהטעם הוא כטעם ג' ברכות אחרונות שבתפילה שהוא כעבד שקבל פרס מרבו שמשבחו והולך לו, שזה ג"כ נ"ל טעמא במה שאומרים עלינו לשבח אחר כל התפלות, כדי לשבחו יתברך ולכרוע לפניו יתברך כשאומרים ואנחנו כורעים וכו', ואח"כ לצאת מבית הכנסת שהוא כמו עבד שנוטל רשות מרבו שמשתחוה והולך לו, כן הוא טעמא דשיר היחוד

16) ב"ח אורח חיים סימן קלג

ואומר עלינו לשבח וכו'. הטעם הוא לתקוע בלבבינו קודם שנפטרים לבתייהם יחוד מלכות שמים ושיחזק בלבבינו אמונה זו שיעביר הגילולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון לתקן עולם במלכות שדי כי אז גם כי יש לכל אחד מישראל משא ומתן עם הגוים עובדי עבודה זרה וגילוליהם ומצליחים לא נפנה לבבינו אל האלילים ולא יעלה במחשבה חס ושלום שום הרהור עבירה

After which תפלות should be said?

17) מגן גיבורים אלף המגן סימן קלב

והמנהג פה בבית הכנסת הגדול תוך העיר שלא לומר עלינו אחר מנחה והטעם כתב בסה"י שם משום דיאמר אחר תפלה ערבית שמתפלל סמוך לה אבל כשמתפלל מנחה לבדה בביהכ"נ והולך לביתו או כשמתפללין הציבור מ"ג כשאומרים יום כיפור קטן וכדומה יש לומר עלינו אחר מנחה

18) מגן אברהם סימן קלב

עלינו. כתוב בכתבים שיאמרו אחר כל תפלה מג' תפלות וכ"כ הכ"ה סי' רל"ד שכן נוהגין שם אבל בספר שתי ידות בשם תולעת יעקב כתוב שא"ל במנחה עכ"ל

19) ספר הררי קדם

ומנהג החת"ס ז"ל הי' שלא לומר עלינו לאחר מנחה
צער"ש שלא יולאין מביהכ"ס אז עד לאחר ערבית.
וכן מה"ט לא אומרים עלינו לאחר מוסף ציוה"כ
ולאחר מנחה, כי יושבים כל היום צביהכ"ס. אולם יש

20) ערוך השולחן אורח חיים סימן קלג

אחר ובא לציון אומר הש"ץ קדיש תתקבל שנגמרה התפלה אמנם נהגנו לומר אח"כ השבח הגדול של עלינו לשבח שאמרו הקדמונים שיהושע בן נון תקנו בכבישת יריחו והאר"י ז"ל הזהירו לאמרו אחר כל תפלה

21) משנה ברורה סימן קלב

מ"א כתב בשם האר"י שיאמרוהו אחר כל הג' תפלות וכן נוהגין במדינתנו מלבד בבתי כנסיות גדולות שמתפללין תפלת מעריב סמוך למנחה (ועיינין לקמן סימן רל"ה) אין אומרים עלינו אחר גמר תפלת מנחה דעלינו שיאמרו אחר תפלת מעריב קאי גם אמנחה [מגן גבורים בשם סדר היום]

What are they arguing about?

22) ספר הררי קדם (ח"א סי' קט)

סימן קט

בסדר אמירת עלינו וספיה"ע

שנוהגין לומר עלינו בשבת לאחר תפילת שחרית, ואומרים עוד פעם לאחר מוסף, ופלוגתתס היא במש"כ, אס עלינו הוא חלק מהתפילה א"כ בכל תפילה לריך לומר עלינו צפ"ע, וכ"כ בשע"ת (רלב, א) בשם האר"י, 'לריך לומר עלינו אחר ג' תפלות היום', ומשמע דלשיטתו הוא מסדר התפלה, דאס הוי על גמר עבודתו וי"אחתו מביהכ"ס וכ"ל בשם הצ"ח, א"כ דינו להאמר רק כשגומר סדר התפילה של אותה יום, וכראה דגם מה שלא נהוג עלמא לומר עלינו לאחר שחרית בשבת ור"ת, הוא משום שמתפללים שחרית ומוסף בחדא מחתא, ואין כאן גמר התפילה, אבל באמת עיקר דינו הוא לאחר התפילה.

ובזה נראה לבאר הפלוגתא לענין ספיה"ע, דאס עלינו הוי גמר התפילה, כיון שהספירה היא מזה צפ"ע שזמנה גם לאחר התפלה, א"כ תפילת עלינו קודמת לספירה משום תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, והוא לריך לומר את תפלת עלינו שהיא חלק מתפילת ערבית קודם ספיה"ע, אבל אס עלינו נאמר על גמר תפילתו וי"אחתו מביהכ"ס, א"כ דינו לספור קודם, ורק אח"כ סמוך לי"אחתו הוא אומר עלינו ויולא מביהכ"ס.

בספירת העומר יש שני מנהגים, בספר שערי רחמים מהגר"א כ' שקופרים לאחר אמירת עלינו לשבת, ולפי החק יעקב (תפט, כ) וכן ס"ל להפמ"ג (א"א תפט טו) קופרים קודם עלינו, ויל"ע צביאור פלוגתתס.

ונראה צביאור זה, דיל"ע מהו יסוד המנהג של אמירת עלינו בצוק התפילה, האס הוא דין בגמר התפילה שכל תפילה ותפילה בסיומה אומרים עלינו, או דלמא תקנת עלינו היא לאומרו בשעה שיו"א"ס מביהכ"ס, והנה צ"ח באו"ח (סי' קל"ג) כתב, 'ואומר עלינו לשבת הטעם הוא לתקוע בלצנינו קודם שנפטרים לבתיהם יחוד מלכות שמים ושיחזק בלצנינו אמונה זו שיעביר הגלולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון לתקן עולם וכו', כי אז גם כי יש לכל אחד מישראל משא ומתן עם הגוים עו"ז וגילוליהם ומלחמים, לא נפנה בלצנינו אל האלילים ואל יעלה במחשבה חס ושלום שום הרהור עבירה', ולפ"ז נראה דעיקר חובת עלינו הוא בשעה שהוא יולא מביהכ"ס, ומנהג החת"ס ז"ל ה' שלא לומר עלינו לאחר מנחה צער"ש שלא יולאין מביהכ"ס אז עד לאחר ערבית, וכן מה"ט לא אומרים עלינו לאחר מוסף ציוה"כ ולאחר מנחה, כי יושבים כל היום צביהכ"ס, אולם יש

23 סדור אוצר התפלות

הקב"ה ואיננו שמח במפלתו (סנהדרין לט, ב), ולריב"ל לא אסתעיף מילתא למילתא להנהו בריוני אמר שמע מינה לאו אורח ארעא למעבד הכי ורחמינו על כל מעשיו כתיב (פ"ז ד' ע"ב), וברוריא אמרה לר"מ מי כתיב חוטאים חטאים כתיב (ברכות י' ע"א), ובתענית (כ"ג ע"א) איבי בעיא רחמי שיחזרו בתשובה, לפיכך אנו מנלים עכשיו את דעתנו שמעולם לא היתה כונתנו במקומות המזכרים להתפלל על אבדן הרשעים כי אם על אבדן רשעתם. על כן נקוה לך וגו' להעביר גלולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון ולא עובדיהם אבל ישונו כלם לקרוא בשם ה' ויקבלו פלס את עול מלכותו והקב"ה ימלוך עליהם לע"ו. ובסגנון זה אנו מתפללין בצרכת קדושת השם בר"ה ויוה"כ תן פחדך על כל מעשיך וגו' וישתחוו לפניך כל פברואים — כי העביר ממשלת ודון מן הארץ אבל הודים ישונו אליך. וכן בצרכת קדושת היום לר"ה יידע כל פעול כי אתה פעלתו וגו' ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלהי ישראל מלך. זוהי תכלית כל הפלותינו ותחנותינו שישונו כל בני האדם אל ה' אלהינו לעבדו שכס אחד. והשבח הגדול הזה

או' ח סי' קל"ג. — וטעם אמירתו נראה בעיני שהוא כעין אמתלא והערה על כל התפלות אשר התפללנו עד כה שהיו בתוכן תפלות ובקשות על אבדן הרשעים, כמו בסוף פסוקי דזמרה ועלו מושיעים זהר זיון לשפוט את הר עשו, ובהללויה שירו לה' שיר חדש לעשות נקמה בגוים תוכחות בלאומים, ובתפלת י"ח ברכת המינים, ובתפלת אבינו מלכנו כלה כל זר ומסמין מעלינו, סתום פיות וגו', ובתפלה והוא רחום לשני וחמישי עוררה גבורתך וקנאתך על אויביך הם יבושו ויחתו מגבורתם, ובתחנון יבושו ויבהלו מאד כל אויבי, וכיו"ב; על כל אלה אנהנו מעירים הערה כללית בסוף תפלותינו — כי כל זה איננו שוה לנו, שאין ראוי להתפלל על מפלתן של רשעים באשר גם המה מעשה ידיו של

24 ב"ח אורח חיים סימן קלג

ואומר עלינו לשבח וכו'. הטעם הוא לתקוע בלבבינו קודם שנפטרים לבתיהם יחוד מלכות שמים ושיחזק בלבבינו אמונה זו שיעביר הגילולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון לתקן עולם במלכות שדי כי אז גם כי יש לכל אחד מישראל משא ומתן עם הגוים עובדי עבודה זרה וגילוליהם ומצליחים לא נפנה לבבינו אל האלילים ולא יעלה במחשבה חס ושלום שום הרהור עבירה

(25) ספר נפש שמשון (סדר תפלה עמ' תג)

כדי לבאר את הענין עלינו להקדים ולבאר את מיקומה של תפילת 'עלינו' בסדר התפילה, על מנת שנוכל מתוך כך גם להבין מעט במה גדולים כוחה ומעלתה.

שמירה על התפילה

בדברי הקדמונים מבואר, שעיקר תפקיד אמירת "עלינו לשבח" היא שמירה על התפילה. משל למה הדבר דומה? לאדם שקיבל רשות מאת המלך להיכנס לבית גנזיו, ואכן נכנס הלה ולקח מלוא חפניו אבנים טובות ומרגליות, שיהיה בהם כדי סיפוקו לכל חייו. אלא שחושש הוא לצאת מבית הגנזים באופן זה, שמא כשיצא מחוץ לאוצר המלך יראוהו אינשי דלא מעלי ויגזלו ממנו את כל אשר לו. לשם כך הוא עושה לעצמו עטיפה שתעטוף את האוצר הבלום שהוא לקח מגנזי המלך ותסתירהו מעיני כל חי.

יהודי מתפלל את כל סדר התפילה, בונה בנין שלם בנוי לתלפיות, ועתה יש חשש שכשיראוהו המזיקים יתקנאו בו ויגזלו ממנו את האוצר, לכך מקיף הוא אותו בשבח זה של תפילת "עלינו לשבח" שמהווה חומה מפני כל המזיקים.

משל זה הובא בקדמונים, אלא שלכאורה יש להקשות על כך - כיצד יגזלו ממנו מה שניתן לו מן השמים והלא אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה, וכאן הרי עוסקים אנו בשפע הניתן לו מדי השי"ת בעצמו. כיצד יתכן, אפוא, שיבואו לגזול זאת ממנו. ואם בכל אופן שייך שכביכול יגזלו זאת ממנו - במה תועיל תפילת "עלינו לשבח" לשמר את תפילתו?!

והנה כבר נתבאר בכמה מקומות, כי תועלת התפילה היא בתרתי: התועלת הראשונה - עצם מילוי כל בקשותינו, השפע הנשפע כתוצאה מתפילתנו - רפואה, ברכה, הצלחה וכו' וכו', והתועלת השנייה שהיא הרווח היותר גדול זה הקירבת-אלקים שהשגנו בתפילה, היינו בבית המלך וכביכול נפגשנו עמו והתקשרנו אליו, זוהי עיקר התועלת שבתפילה.

כוחות הסט"א מכניסים בראשו של המתפלל כל מיני שטויות והבלי העולם, שתכליתם לבלבל את מוחו ולהסיח את דעתו מהרושם שהותירה בו התפילה וה"פגישה" שנפגש עם המלך. מתוך כך הם מצליחים גוזלים ממנו את כל מה שהשיג ע"י תפילתו.

על כך באה תפילת "עלינו לשבח", בה אומרים אנו "שהם משתחוים להבל וריק וכו' ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך מלכי המלכים וכו' אין עוד!" במילים אלו מכריזים אנו שכל הבלי העולם הם "הבל וריק" אין בהם ממש ואין שום מציאות מבלעדי מציאותו ית"ש - "אין עוד מלבדו", ובזה יוצרים אנו מחיצה בינינו לבין הבלי העולם, וממילא איננו נותנים להם בית אחיזה לבלבל את השקפתנו והכרתנו בגדלות השי"ת - אין עוד מלבדו!

after Kiddush Levan and
after a Bris עלינו

26) ביאור הלכה סימן תכו

ומברך מעומד - בש"ס איתא תנא דבי ר' ישמעאל אלמלא לא זכו בני ישראל אלא להקביל פני אביהן שבשמים פ"א בחודש דים אמר אביי וכו'. והכונה במה שאמר להקביל היינו שע"י הלבנה ושאר צבא השמים ששומרים תמיד את תפקידם אנו רואין גדולתו של הקב"ה... וכלל הברכה להש"י לבדו ולזולתו ח"ו אין לברך ולהתפלל רק ע"י הלבנה נראה גבורותיו וזהו להקביל פני אביהם די [פמ"ג] ושמעתי מאחד דברי טעם במה שנהגו בכמה מקומות אחר קידוש לבנה לומר עלינו לשבח היינו שלא יטעו ח"ו במה שאנו יוצאין נגד הלבנה ושמחין נגדה שיש שום חשש רעיון שאנו נותנין כבוד ללבנה לכך אנו אומרין עלינו לשבח ומסיימין כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל וגו' אין עוד ומה שאנו יוצאין הוא רק כדי לראות גבורות של הקב"ה שהוא מאיר ברצונו לכל באי עולם וכענין שנאמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה

27) תוספות מסכת פסחים דף ז עמוד א

בלבער כ"ע לא פליגי דלהבא משמע - מכאן היה מצריך רשב"א לברך לפני המילה להכניסו דאי לאחר המילה ישקר בברכתו דלהכניסו להבא משמע ועוד שצריך לברך עובר לעשייתו ולא נראה לר"ת דבפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קלז: ושם) תניא המל אומר אקב"ו על המילה אבי הבן אומר להכניסו משמע לאחר המילה מקומו אע"ג דלהכניסו משמע להבא לא קשה דלא על זאת הנעשה עכשיו מברך אלא משבח ומודה להקב"ה שצונו על המילה כשתבא לידו ותיקנוה כאן לגלות ולהודיע שזו המילה נעשה לשם יוצרנו ולא לשם ע"ג ולא לשם מורנא ולא לשם הר גרוזים ואין צריך לברך עובר לעשייתו אלא במקום שהעושה המצוה הוא מברך אבל כשמברך אחר לא ותדע שהרי ברכת אירוסין אינו מברך אלא אחר אירוסין

28) ספר מהרי"ל (מנהגים) סדר מוסף של ראש השנה

ואנו כורעים. והיה כורע על ברכיו והיה משתחוה ונופל על פניו. [אמר לאל לא יושיע, והפסיק מעט כשאמר להבל וריק, והיה מקיא - פעם אחת - , ומושב יקרו]

29) שולחן ערוך יורה דעה הלכות מעונן ומכשף סימן קעט

הלוחש על המכה או על החולה ורוקק ואחר כך קורא פסוק מן התורה, אין לו חלק לעולם הבא.

30) ט"ז יורה דעה סימן קעט

הטעם דכיון דמזכיר שם שמים על הרקיקה הוי בזיון ח"ו ועל כן אין להקשות ממה שנוהגין ברקיקה קודם ואנחנו כורעים דשם הכל יודעין שהרקיקה היא לבזיון הגילולים של עובדי כוכבים והיא כבוד שמים שמזכיר אח"כ. כן נ"ל

31) עמק ברכה (של"ה הקדוש)

[הגה"ה, וקצת מן ההמונים נוהגין להקיא רוק בעלינו ואין יודעים למה זהם מקיאים, ורובא דרובא בזמן הזה שאינם מבינים כלל לשון הקודש ומקיאים כשאומרים ואנחנו כורעים וזהו איסור גמור, וגם עלינו נתוקן על ידי יהושע בן נון שהיו בימיו עובדי עבודת כוכבים ומזלות שאינו בזמנינו, וגם הוא סכנה גדולה שמא יחשבו האומות שבזמנינו שעליהם נאמר ככל המונם וכו' והלא יהושע תקנו בימיו כדלעיל, ע"כ מן הראוי שיש למחות בידיהם אלא ילמדו שישתחוו כהלכתן כדאמרן].

32) תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ה עמוד א

כי את כל מעשה האלהים יבא במשפט על כל נעלם, עבד שרבו שוקל לו שגגות כזדונות תקנה יש לו? מאי על כל נעלם? אמר רב: זה ההורג כינה בפני חברו ונמאס בה. ושמואל אמר: זה הרק בפני חברו ונמאס

תפלת עלינו

לג. באמירת עלינו אמר מו"ר שהם משתחווים להבל וכו' ומוסיף ימח שמם, וכן הי' רוקק, וכשאמר ואנחנו כורעים וכו' הי' כורע. (עי' סי' קל"ב מ"ב ס"ק ט') (אמר לי הגר"ק שליט"א ששאל את אביו מו"ר המקור לאמירת "ימח שמם" וענה לו ודאי צריך לומר כן, א"ה, מובא בסידור של הראשונים שהמלים "להבל ולריק" בגימ' "יש"ו מחמט" ואחרים כתבו "להבל וריק כי" בגימ' כן, כי "וריק" גימ' של אותו האיש ימ"ש, ושמעתי שהגויים ימ"ש הרגו את רבינו המרדכי ז"ל הי"ד בנירנברג על שמצאו כתוב כן בסדורו בכ"י, הסדור נמצא בבית העתיקות שם וספר לי איש מהימן שבבחרותו ביקר שם וראה כתוב כן בסדורו).
מרן החזו"א זצוק"ל לא רקק בעלינו.

34) פסקי תשובות אורח חיים סימן קלב

שם: וכשמגיע אל 'אל לא יושיע' יפסיק מעט. ונוסח זה 'שהם משתחווים להבל' וכו' הוא נוסח קדמון 36 שהובא בסידורים הישנים, ורמזו בו בגימטריה 37 אותו האיש וגם של הישמעאלים, ובמרוצת הדורות הושמט מרוב הסידורים מחמת יראת הצנזורה

35) פסקי תשובות שם

באיגרת רב האי גאון (הנזכר לעיל) כתב בפירושו על 'שהם משתחווים' "קבלנו קבלה אמיתית מרבינו יאשיה הפרוש (ואולי כוונתו שהוא אשר תיקן לומר נוסח זה, והיה בשנת ד"א תרפ"ז, עיין סדר הדורות שם) ואין ראוי לכתוב בכתב כי הנסתרות לה' אלהינו", אך בכלבו סי' קכ"ב גילה מעט הדברים וכתב "וריק" גימטריה ו'לא' לא' גימטריה", ואינו מפרט מה הגימטריה, וגם זה מפני פחד הצנזור, ובקצות השלחן סי' כ"ד סקל"ט מבאר יותר "והכוונה ידועה, האחד בן שלש אותיות, עשרה ושלוש מאות וששה, והשני בן ארבעה אותיות, ארבעים ושמונה ארבעים וארבעה", והיינו ד'וריק' גימט' 316 כשמו של אותו האיש הנוצרי, ו'לא' לא' גימט' 92 כשמו של הישמעאלי (בלא וא"ו, שכן כתבוהו הראשונים, ע' סדר הדורות), ולפי"ז הנוסחא המדויקת צ"ל שהם משתחווים להבל וריק ומתפללים לאל לא יושיע, ויש סידורים שכתוב ולריק (וכ"ה בשלחן הטהור), ובהרבה סידורים כתוב אל אל לא יושיע (ובהגה"ה בשו"ע האר"י ז"ל כתוב שהכוונה למספר צ"ג והוא בגימט' שמו של נביאם ימ"ש עם הכולל, אך עפ"י האמור א"צ לכך, וכמבואר בכלבו שהנוסחא היא 'לא' לא', והוא מכוון), וע"ע במקור חיים לחות יאיר סי' זה דהנוסח 'אל לא יושיע' הוא עפ"י הפסוק בישעיה (מ"ה כ')